

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W WARSZAWIE

Nr ewid.: 178/2001/P/01/170/LWA

INFORMACJA

O WYNIKACH KONTROLI

**DZIAŁALNOŚCI SŁUŻB WETERYNARYJNYCH I ADMINISTRACJI
SAMORZĄDOWEJ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA
I ZWALCZANIA WŚCIEKLIZNY W LATACH 1999 – 2000
ORAZ W I KWARTALE 2001 ROKU.**

SPIS TREŚCI

A.	CZEŚĆ OGÓLNA	3
1.	CHARAKTERYSTYKA KONTROLI	3
2.	SYNTEZA NAJWAŻNIEJSZYCH USTALEŃ I OCEN KONTROLOWANEJ DZIAŁALNOŚCI	6
3.	WNIOSKI	9
B.	CZEŚĆ SZCZEGÓŁOWA	10
1.	CHARAKTERYSTYKA STANU PRAWNEGO	10
2.	WAŻNIEJSZE USTALENIA KONTROLI	18
C.	OPIS POSTĘPOWANIA KONTROLNEGO I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI	37
D.	ZAŁĄCZNIKI	40

A. CZĘŚĆ OGÓLNA

1.CHARAKTERYSTYKA KONTROLI

1.1. Temat i numer kontroli

Działalność służb weterynaryjnych i administracji samorządowej w zakresie przeciwdziałania i zwalczania wścieklizny w latach 1999 – 2000 oraz w I kwartale 2001 roku.

Numer kontroli: P/01/170.

Przeprowadzona w okresie kwiecień – czerwiec 2001 r. (kontrola koordynowana) została podjęta z inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli.

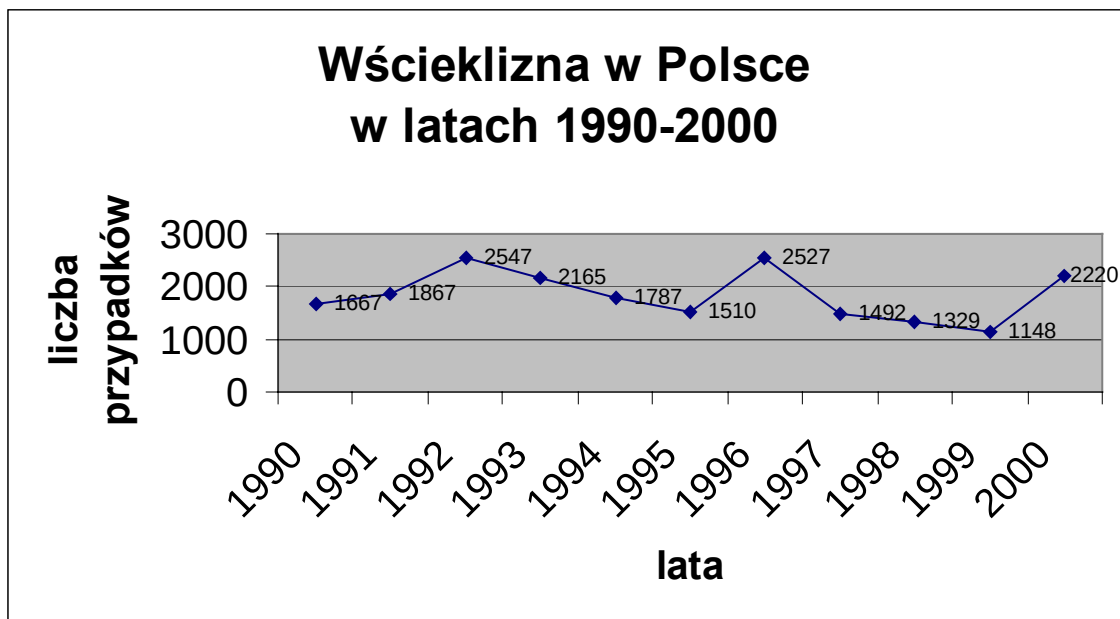
1.2. Tematyka i cel kontroli

Celem kontroli było zbadanie oraz ocena działań podejmowanych przez Inspekcję Weterynaryjną i jednostki samorządu terytorialnego w zakresie zwalczania i zapobiegania rozprzestrzenianiu się wścieklizny.

Wścieklizna - zaraźliwa choroba zwierząt – występowała i występuje na wszystkich kontynentach. Tylko nieliczne państwa europejskie jak np.: Wielka Brytania, Irlandia, Włochy, kraje skandynawskie i Beneluxu, w efekcie podjęcia kompleksowych akcji zwalczania wścieklizny, nie notowały w ostatnich latach przypadków wystąpienia tej choroby. Z informacji zawartych w Biuletynach „Rabies Bulletin Europe”^{*} - wydawnictwa Agendy Światowej Organizacji Zdrowia, która prowadzi i koordynuje badania nad wścieklizną – wynika, że w ostatniej dekadzie zdecydowanie zmniejszyła się liczba rejestrowanych przypadków wścieklizny. Ta pozytywna tendencja nie występuje na terytorium Polski, gdzie po okresach spadku zachorowań zwierząt na wściekliznę następuje znaczny wzrost zachorowań.

^{*} Biuletyn informacyjny „Rabies Bulletin Europe” wydawnictwo Collaborating Center for Rabies Surveillance&Research – Agenda Światowej Organizacji Zdrowia.

Opisaną sytuację obrazuje zamieszczony niżej wykres.

Bardzo niekorzystnie wypada Polska na tle innych krajów Europy, w tym także Europy Środkowo-Wschodniej. Występowanie wścieklizny w wybranych krajach europejskich i w Polsce w 1996 r., 1998 r., i w 2000 r. przedstawia załącznik nr 1. Wynika z niego, iż w 1996 r. i w 2000 r. w Polsce odnotowano najwięcej przypadków zachorowań na wściekliznę w Europie. W 1998 r. pierwsze miejsce pod tym względem przypadło Rosji.

W 2000 r. odnotowano w kraju – 2224 przypadki zachorowań na wściekliznę, wobec 1148 w 1999 r. (wzrost o 73,9 %), a w I kwartale 2001 r. – 1142 (99,5 % wszystkich stwierdzonych przypadków jej wystąpienia w 1999 r.

W województwach objętych kontrolą wzrost ten był znaczący, i tak: w 1999 r. odnotowano 773 przypadki zachorowań, w 2000 r. – 1267, w I kwartale 2001 r. – 582.

Najwięcej przypadków wścieklizny w 2000 r. zarejestrowano w województwach:**

- warmińsko-mazurskim - 332,
- podkarpackim - 228,
- podlaskim - 222,

** Dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, styczeń 2001r.

- świętokrzyskim - 166,
- mazowieckim - 163.

Graficzne przedstawienie występowania wścieklizny w latach 1999 - I kw. 2001 r. stanowi załącznik nr 2 do informacji.

W I kwartale 2001 r. Polska nadal zajmowała pierwsze miejsce w Europie pod względem liczby zarejestrowanych zwierząt chorych na wściekliznę.

Na zakażenie wirusem wścieklizny wrażliwe są wszystkie ssaki, zarejestrowano również przypadki tej choroby u ptaków.

Zdecydowaną większość przypadków zachorowań na wściekliznę stwierdzono u zwierząt wolno żyjących. W latach 1999 - 2000 w Europie zostały zgłoszone przypadki wystąpienia tej choroby również u ludzi, w tym 1 (śmiertelny) w Polsce.

Dane Głównego Inspektoratu Weterynarii dotyczące liczby zarejestrowanych przypadków zachorowań na wściekliznę w województwach, z uwzględnieniem gatunków zwierząt w latach 1999 – 2000 oraz w I kwartale 2001 r., zawiera tabela stanowiąca załącznik nr 3 do informacji.

Badaniami kontrolnymi objęto w szczególności:

- wywiązywanie się organów Inspekcji Weterynaryjnej z zadań w zakresie przeprowadzania szczepień ochronnych zwierząt przeciwko wściekliznie;
- sposób identyfikacji i prowadzenie ewidencji szczepionych zwierząt;
- działania organów Inspekcji Weterynaryjnej i organów gmin w przypadkach stwierdzenia wścieklizny;
- działania profilaktyczne organów Inspekcji Weterynaryjnej i organów gmin w zakresie zapobiegania występowania wścieklizny;
- realizację przez Inspekcję Weterynaryjną i organy gmin, nakładanych rozporządzeniami wojewodów, obowiązków w przypadku stwierdzenia wścieklizny.

Kontrolę przeprowadzono w województwach: mazowieckim, warmińsko-mazurskim, podlaskim i podkarpackim, obejmując badaniami 24 jednostki, w tym:

- 4 wojewódzkie inspektoraty weterynarii;
- 10 powiatowych (miejskich) inspektoratów weterynarii;
- 10 urzędów gmin.

Wykaz skontrolowanych jednostek stanowi załącznik nr 4 do informacji.

Kontrolę poprzedzono kontrolą rozpoznawczą przeprowadzoną w lutym 2001 r. w Miejskim Inspektoracie Weterynarii w Radomiu.

W kontroli uczestniczyły Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w: Warszawie, Białymstoku, Olsztynie i Rzeszowie.

Kontrola przeprowadzona została na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937), zwanej dalej ustawą o NIK, w wojewódzkich inspektoratach weterynarii według kryteriów: legalności, gospodarności, celowości i rzetelności oraz w pozostałych jednostkach: powiatowych (miejskich) inspektoratach weterynarii i urzędach gmin, na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy o NIK - pod kątem legalności, gospodarności i rzetelności i obejmowała lata 1999 – 2000 oraz I kwartał 2001 roku.

2. SYNTEZA NAJWAŻNIEJSZYCH USTALEŃ I OCEN KONTROLOWANEJ DZIAŁALNOŚCI

Na wzrost występowania wścieklizny, poza czynnikami obiektywnymi (warunki atmosferyczne sprzyjające wzrostowi populacji zwierząt dziko żyjących, zmniejszenie liczby odstrzelonych lisów z powodu malejącego zapotrzebowania na ich skóry), miały wpływ nieprawidłowości w działalności służb weterynaryjnych i administracji publicznej. Główne nieprawidłowości polegały na:

2.1. braku wytycznych w sprawie postępowania Inspekcji Weterynaryjnej w przypadku wystąpienia wścieklizny. Dopiero po 4 latach od daty uchwalenia (17 kwietnia 2001 r.) i po 3 latach i czterech miesiącach (15 grudnia 1997 r.) od dnia wejścia w życie - mimo ustawowego obowiązku ciążącego na Głównym Lekarzu Weterynarii – zostały opracowane wytyczne w sprawie postępowania terenowych organów Inspekcji Weterynaryjnej, wskazujących, które ze środków

przewidzianych w ustawie stosuje się do zwalczania wścieklizny. Brak wytycznych powodował dowolność działań służb weterynaryjnych w przypadkach wystąpienia wścieklizny. Konieczność, w każdym przypadku, określenia środków dla zwalczania wścieklizny na danym terenie, powodowała nie zawsze właściwy i zgodny z prawem ich dobór, a ponadto odwlekała w czasie podjęcie konkretnych działań dla zapobieżenia jej rozprzestrzenianiu (część szczegółowa str. 18 - 20);

2.2. zbyt długim okresie oczekiwania na wydanie przez wojewodów rozporządzeń w sprawie zwalczania wścieklizny zwierząt, w których określany był teren zagrożony oraz jego oznakowanie. Od stwierdzenia wystąpienia wścieklizny do wydania rozporządzenia upływało nawet aż 50 dni. Tymczasem dopiero z datą wejścia w życie rozporządzeń można podjąć legalne działania dla zwalczania wścieklizny, w tym: oznakowania terenu, na którym wystąpiła wścieklizna, powiadomienia ludności o jej wystąpieniu (część szczegółowa str. 20 - 23);

2.3. uruchamianiu środków finansowych na przeprowadzenie akcji wiosennej szczepienia lisów wolno żyjących przeciwko wściekliźnie na przełomie maja i czerwca, podczas gdy konieczność przeprowadzenia szczepień występowała już w kwietniu. Inspektoraty wojewódzkie podejmowały akcję szczepień nie mając gwarancji kiedy i w jakiej wysokości otrzymają środki finansowe (część szczegółowa str.23 –24 i 36 - 37);

2.4. nie podejmowaniu przez organy samorządu terytorialnego uchwał umożliwiających rozwiązanie problemu bezdomnych zwierząt (część szczegółowa str. 24-28);

2.5. niewiedzy Inspekcji Weterynaryjnej i organów gmin co do liczby psów podlegających szczepieniu. Uniemożliwiało to skuteczne egzekwowanie obowiązku ochronnego szczepienia psów przeciwko wściekliźnie, wynikającego z ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej, a tym samym skutecznemu zapobieganiu szerzenia się choroby (część szczegółowa str. 28 - 29).

2.6. nie egzekwowaniu od kół łowieckich obowiązku dostarczania odstrzelonych lisów wolno żyjących z obszarów objętych ochronnym szczepieniem przeciwko wściekliznie, zgodnie z limitem ustalonym w § 10 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 12 października 1999 r. w sprawie określenia rodzaju prób, zakresu badań i sposobu prowadzenia dokumentacji przy badaniach kontrolnych występowania zakażeń zwierząt oraz pozostałości chemicznych, biologicznych, leków i skażeń promieniotwórczych w tkankach zwierząt, mięsie, środkach spożywczych pochodzenia zwierzęcego i niejadalnych surowcach zwierzęcych (Dz. U. Nr 93, poz. 1080, ze zm.) do badań kontrolnych w kierunku wykrywania wścieklizny (część szczegółowa str. 29 - 31);

2.7. nie podejmowaniu skutecznych działań w celu wyegzekwowania od posiadaczy psów obowiązku ich szczepienia oraz nie podejmowaniu kontroli realizacji tego obowiązku na obszarach wystąpienia wścieklizny (część szczegółowa str. 31 - 33);

2.8. nie zawieraniu umów z lekarzami weterynarii na wykonywanie ochronnych szczepień zwierząt przeciwko wściekliznie (część szczegółowa str. 34).

Na pozytywną ocenę, mimo pewnych nieprawidłowości, zasługują działania wojewody podkarpackiego, a w szczególności szybkie wydawanie rozporządzeń w sprawie zwalczania wścieklizny. Wojewoda podkarpacki wydawał rozporządzenia w terminie od 1 do 4 dni od dnia złożenia wniosku przez wojewódzkiego lekarza weterynarii. Wydawane akty prawne regulowały w sposób kompleksowy całość działań jakie należy podjąć w związku z pojawieniem się ognisk wścieklizny (część szczegółowa str. 19 i 22) .

3. WNIOSKI

Synteza ustaleń kontroli wskazuje nieprawidłowości, jakie stwierdzono w działalności Inspekcji Weterynaryjnej i administracji publicznej. Nieprawidłowości te - zdaniem NIK - mają wpływ na skuteczność wypełniania zadań w zakresie przeciwdziałania i zwalczania wścieklizny, co wynika z przeprowadzonych kontroli opisanych w niniejszej informacji oraz kontroli przeprowadzonej przez Delegaturę Najwyższej Izby Kontroli w Poznaniu w I kwartale w 2001 r., w której ustalono m. in., że : ...”ograniczenie skali nieprawidłowości popełnionych w trakcie likwidowania ogniska wścieklizny, byłoby możliwe gdyby Główny Lekarz Weterynarii wypełnił ustawowy obowiązek i określił sposób postępowania terenowych organów Inspekcji Weterynaryjnej, polegający na wskazaniu, które ze środków przewidzianych w ustawie o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt , stosuje się do zwalczania wścieklizny.”

Wnioski dotyczące wyeliminowania nieprawidłowości, stwierdzonych w wyniku jednostkowych kontroli, zostały przedstawione w wystąpieniach pokontrolnych, skierowanych do kierowników inspektoratów weterynarii, a także do wojewody mazowieckiego oraz do zarządów gmin.

Najwyższa Izba Kontroli uznaje za konieczną realizację następujących wniosków:

I. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi powinien:

1. podjąć działania legislacyjne dla nowelizacji przepisów ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej w celu skrócenia czasu poprzedzającego wydawanie przez wojewodów rozporządzeń w sprawie zwalczania wścieklizny zwierząt na danym terenie, poprzez ustalenie terminu, w jakim rozporządzenie winno być wydane. W dotychczas opracowanych projektach nowelizacji ustawy nie uwzględniono tej kwestii;

2. planować, w ramach podziału dotacji budżetowej na poszczególne województwa, środki finansowe na akcję wiosenną szczepienia lisów przeciwko wściekliznie.

II. Wojewódzkie Inspektoraty Weterynarii powinny:

1. zwiększyć nadzór i kontrolę nad realizacją przez powiatowe organy Inspekcji Weterynaryjnej obowiązku szczepienia psów przeciwko wściekliznie.

III. Wojewódzcy i powiatowi lekarze weterynarii powinni :

1. egzekwować od kół łowieckich dostarczanie określonej liczby odstrzelonych lisów do badań kontrolnych przyjęcia przez lisy wyłożonej szczepionki przeciwko wściekliznie.

IV. Powiatowi lekarze weterynarii powinni:

1. egzekwować od posiadaczy psów obowiązek doprowadzenia i zaszczepienia psów przeciwko wściekliznie;
2. podejmować obowiązkowe kontrole szczepienia psów, ze szczególnym uwzględnieniem terenów wystąpienia wścieklizny.

V. Gminne jednostki samorządu terytorialnego powinny:

1. podjąć działania w celu rozwiązania problemu bezdomnych zwierząt, w tym zapewnienia opieki nad nimi, na podstawie obowiązujących przepisów.

B. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

1. CHARAKTERYSTYKA STANU PRAWNEGO

Podstawowym aktem prawnym określającym zasady zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, w tym wścieklizny, jest ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r.

o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej¹ (zwana dalej „ustawą”).

Ustawa reguluje również zasady i tryb działania Inspekcji Weterynaryjnej, do której obowiązków należy zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt. Organami Inspekcji Weterynaryjnej są: (art. 36 ust. 1 pkt 1 - 4 ww. ustawy):

- **Główny Lekarz Weterynarii;**
- **na szczeblu wojewódzkim – wojewoda działający przy pomocy wojewódzkiego lekarza weterynarii,** jako kierownika wojewódzkiej inspekcji weterynaryjnej wchodzącej w skład zespolonej administracji wojewódzkiej;
- **na szczeblu powiatowym – powiatowy lekarz weterynarii,** jako kierownik powiatowej inspekcji weterynaryjnej wchodzącej w skład zespolonej administracji powiatowej,
- graniczny lekarz weterynarii.

W rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego, w sprawach związanych z wykonywaniem zadań i kompetencji Inspekcji Weterynaryjnej, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, organem właściwym jest powiatowy lub graniczny lekarz weterynarii, w stosunku do którego organem wyższego stopnia jest wojewódzki lekarz weterynarii. **W postępowaniu administracyjnym organami wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego są:**

- 1) w stosunku do powiatowego lub granicznego lekarza weterynarii – **wojewódzki lekarz weterynarii;**
- 2) w stosunku do wojewódzkiego lekarza weterynarii - **Główny Lekarz Weterynarii** (art. 39 ust. 1 i 2).

Rada powiatu i sejmik województwa, przynajmniej raz na rok, rozpatrują informacje właściwego lekarza weterynarii o stanie bezpieczeństwa sanitarno-weterynaryjnego na obszarze powiatu lub województwa, przy czym na ich żądanie właściwy lekarz weterynarii ma obowiązek składać w każdym czasie taką informację (art. 39a ust. 3).

W przypadkach bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa sanitarno-weterynaryjnego starosta, wójt (burmistrz, prezydent miasta) mają

¹ Dz. U. z 1999 r. Nr 66, poz. 752.

uprawnienia do wydawania właściwemu powiatowemu lekarzowi weterynarii poleceń podjęcia działań zmierzających do usunięcia tego zagrożenia, przy czym ponoszą oni wyłączną odpowiedzialność za treść polecenia (art. 39a ust. 3 i art. 39b ust. 1).

Organy Inspekcji Weterynaryjnej przy wykonywaniu zadań są obowiązane współpracować z właściwymi organami Inspekcji Sanitarnej i organami jednostek samorządu terytorialnego (art. 40).

Szczegółowy zakres współpracy uregulowany jest w § 3 i § 4 zarządzenia Ministrów Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Rolnictwa z dnia 24 kwietnia 1964 r. w sprawie współpracy organów i jednostek organizacyjnych resortów zdrowia i opieki społecznej oraz rolnictwa w zakresie zwalczania niektórych chorób zakaźnych².

Powołane wyżej paragrafy określają zakres współpracy, odpowiednio: pomiędzy wojewódzkim inspektorem sanitarnym i wojewódzkim lekarzem weterynarii, oraz pomiędzy powiatowym inspektorem sanitarnym i powiatowym lekarzem weterynarii.

Zgłoszenie, wykrywanie i likwidowanie chorób zakaźnych zwierząt regulują przepisy rozdziału 4 (art.19 - 25) ustawy. W szczególności przepisy te określają obowiązki posiadacza zwierzęcia podejrzanego o chorobę zakaźną oraz osób mających styczność z takim zwierzęciem w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych lub zawodowych, a także obowiązki i uprawnienia organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wykrywania i likwidowania chorób zakaźnych (art. 19, 20, 22).

Podstawowym obowiązkiem posiadacza zwierzęcia podejrzanego o chorobę zakaźną oraz osób mających styczność z takim zwierzęciem, w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych lub zawodowych, jest niezwłoczne (nie później niż w ciągu 24 godzin) zawiadomienie o tym organu Inspekcji Weterynaryjnej, najbliższego zakładu leczniczego dla zwierząt lub wójta (burmistrza, prezydenta).

² M. P. z 1964 r., Nr 34, poz.152.

Wójt (burmistrz, prezydent) lub zakład leczniczy dla zwierząt, niezwłocznie po otrzymaniu takiego zawiadomienia, informuje o tym organ Inspekcji Weterynaryjnej.

Obowiązkiem lekarza weterynarii jest poinformowanie posiadacza zwierzęcia o obowiązkach określonych w art. 19 ust. 1 ustawy, w tym m. in. o konieczności pozostawienia zwierząt w miejscu ich stałego przebywania i nie wprowadzania tam innych zwierząt, uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do miejsc przebywania zwierząt, udzielania organom Inspekcji Weterynaryjnej wyjaśnień i informacji mogących mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia. Lekarz weterynarii ponadto informuje posiadacza zwierzęcia o dalszym postępowaniu i nadzoruje to postępowanie do czasu przybycia powiatowego lekarza weterynarii lub osoby przez niego upoważnionej. W razie podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej u zwierzęcia posiadacz jest obowiązany m. in. do udostępnienia zwierzęcia lub jego zwłok do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielenia pomocy przy wykonywaniu tych badań (art. 19).

W przypadku uzasadnionego podejrzenia choroby zakaźnej, lub jej stwierdzenia, powiatowy lekarz weterynarii, po otrzymaniu stosownego zawiadomienia, podejmuje **niezwłocznie** czynności w celu wykrycia lub wykluczenia choroby zakaźnej. W razie uzasadnionego podejrzenia choroby zakaźnej lub jej stwierdzenia rejonowy lekarz weterynarii może zastosować odpowiednio środki przewidziane w art. 22 ustawy, w tym m. in.:

- nakazać odosobnienie, strzeżenie, obserwację zwierząt chorych lub podejrzanych o zakażenie;
- skierować do uboju sanitarnego albo nakazać eutanazję zwierząt chorych lub podejrzanych o zakażenie;
- nakazać badanie oraz przeprowadzenie sekcji zwłok zwierzęcia;
- nakazać leczenie i inne zabiegi na zwierzętach;
- określić sposób postępowania ze zwierzętami chorymi lub podejrzanymi o zakażenie;
- nakazać oczyszczenie i odkażenie pomieszczeń, odkażenie odzieży, zniszczenie lub usunięcie w sposób wykluczający niebezpieczeństwo szerzenia choroby zakaźnej: paszy, surowców paszowych, narzędzi i przedmiotów;

- nakazać na określonym obszarze odstrzał sanitarny zwierząt.

Główny Lekarz Weterynarii określa sposób postępowania terenowych organów Inspekcji Weterynaryjnej, ze wskazaniem, które ze środków przewidzianych w ustawie stosuje się do zwalczania poszczególnych chorób zakaźnych zwierząt (art. 21).

Organ Inspekcji Weterynaryjnej może wyznaczać lekarzy weterynarii do wykonywania niektórych czynności, w tym ochronnych szczepień i badań rozpoznawczych, określając rodzaj i zakres czynności do wykonania. Wyznaczanie może nastąpić po zawarciu umowy, określającej w szczególności sposób, zakres i miejsce wykonywania czynności, wysokość wynagrodzenia za ich wykonanie oraz termin płatności (art. 44 ust. 1 pkt 1 lit a, ust. 2 i 3).

Lekarze weterynarii leczący zwierzęta zobowiązani zostali przepisami art. 20 ustawy do prowadzenia dokumentacji z pełnionych czynności i stosowanych środków leczniczych. Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 25 września 1998 r., w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta³, dokumentację tę prowadzi się w formie książki leczenia zwierząt, w której należy opisać m. in. przypadki wystąpienia i leczenia chorób zakaźnych oraz wyniki badań laboratoryjnych.

Powiatowy lekarz weterynarii, który skorzystałby z uprawnienia wynikającego z art. 22 pkt 5 ustawy, tj. wydania czasowego zakazu opuszczania miejsca wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt przez osoby, które miały styczność z chorymi zwierzętami, ma obowiązek (zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 19 maja 1999 r. w sprawie zasad wprowadzania czasowych zakazów opuszczania miejsca choroby zakaźnej zwierząt oraz czasowych ograniczeń w ruchu osobowym⁴) powiadomić o wprowadzeniu zakazów: wojewódzkiego lekarza weterynarii, powiatowego inspektora sanitarnego, lekarzy weterynarii prowadzących praktyki lekarsko - weterynaryjne w rejonach graniczących z miejscami wystąpienia lub podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt, zainteresowanych komendantów policji oraz starostę.

³ Dz. U. z 1998 r Nr 125, poz. 827.

⁴ Dz. U. z 1999 r. Nr 53, poz. 561.

Ustawa wprowadza obowiązek szczepień ochronnych zwierząt najbardziej narażonych zachorowaniem na wściekliznę, tj. psów i lisów. Art. 8 ust. 1 - 3 zobowiązuje posiadaczy psów do doprowadzenia psa, najpóźniej w terminie dwóch miesięcy od ukończenia przez psa wieku 2 miesięcy, do lekarza weterynarii celem zaszczepienia przeciwko wściekliznie.

Wynika z powyższego, że wszystkie psy w wieku przekraczającym 4 miesiące (jeżeli nie wystąpiła przeszkoda ze wskazań lekarsko - weterynaryjnych), winny być zaszczepione, następne szczepienia następują w terminie określonym przez lekarza weterynarii podczas poprzedniego szczepienia (art. 8 ust. 2 pkt 2).

Ustawodawca wprowadza obowiązek wpisu do rejestru psów poddanych szczepieniu i wydania zaświadczenia ich posiadaczom.

Wzór rejestru, który ma obowiązek prowadzić powiatowy lekarz weterynarii oraz wzór zaświadczenia, określają załączniki nr 1 i nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 24 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia rejestru psów zaszczepionych przeciwko wściekliznie oraz wzoru zaświadczenia o przeprowadzeniu szczepienia⁵.

Szczepienia ochronne lisów przeciwko wściekliznie reguluje rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 15 kwietnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie⁶. Przeprowadza je wojewódzki lekarz weterynarii na obszarze lasów oraz wszędzie tam, gdzie bytują lisy wolno żyjące. Szczepień nie przeprowadza się w przypadku, gdy na terenie województwa oraz na terenach przyległych województw nie stwierdzono wścieklizny w okresie kolejnych trzech lat. Szczepienie przeprowadza się dwukrotnie w ciągu roku kalendarzowego (lub raz w roku, jeżeli przez dwa kolejne lata nie stwierdzono wścieklizny na obszarze jak wyżej). Liczba dawek szczepionki na 1 km² powierzchni nie powinna być mniejsza niż 16.

Wojewódzki lekarz weterynarii ma obowiązek ogłosić - w sposób zwyczajowo przyjęty, w miejscowościach położonych na obszarze oraz graniczących z obszarem szczepień - termin i sposób ich przeprowadzenia.

⁵ Dz. U. z 1999 r. Nr 3, poz. 25.

⁶ Dz. U. z 1998 r. Nr 53, poz. 337.

Na powiatowych i wojewódzkich lekarzy weterynarii nałożony został ustawowy obowiązek przeprowadzania badań kontrolnych występowania zakażeń zwierząt. Zasady przeprowadzania badań kontrolnych w kierunku wykrywania wścieklizny lisów wolno żyjących określone zostały przepisami § 10 i § 12 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 12 października 1999 r. w sprawie określenia rodzaju prób, zakresu badań i sposobu prowadzenia dokumentacji przy badaniach kontrolnych, występowaniu zakażeń zwierząt oraz pozostałości chemicznych, biologicznych, leków i stężeń promieniotwórczych w tkankach zwierząt, mięsie, środkach spożywczych pochodzenia zwierzęcego i niejadalnych surowcach zwierzęcych⁷.

Stosownie do powołanych przepisów, powiatowi i wojewódzcy lekarze weterynarii winni zbadać próby pobrane od odstrzelonych lisów w liczbie 8 sztuk na każde 100 km², z obszaru objętego szczepieniami ochronnymi, oraz sporządzić roczne zestawienia wyników przeprowadzonych badań kontrolnych i przekazać je do Głównego Lekarza Weterynarii, w terminie do dnia 31 stycznia następnego roku kalendarzowego.

Z dniem 28 lutego 1998 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 30 grudnia 1997 r. w sprawie badań statystycznych dotyczących rolnictwa i gospodarki żywnościowej⁸, które obowiązywało do dnia 30 czerwca 1999 r. Stosownie do regulacji § 1 pkt 7 tego aktu sprawozdanie RGŻ-7, sporządzane przez rejonowe inspektoraty weterynarii, winno być przekazywane wojewódzkim inspektoratom do 3 dnia po upływie każdego miesiąca. Wojewódzkie inspektoraty weterynarii sprawozdania te przekazują Ministerstwu Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Departamentowi Weterynarii – do 7 dnia po upływie każdego miesiąca.

Wzór nowego formularza statystycznego - sprawozdanie o zaraźliwych chorobach zwierzęcych RGŻ-7 - w 2000 r. wprowadził przepis § 2 ust. 6 pkt 13 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1999 r. w sprawie określania wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych, stosowanych w

⁷Dz. U. z 1999 r. Nr 93, poz. 1080.

⁸Dz. U. z 1998 r. Nr 26, poz. 152

badaniach statystycznych, ustalanych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2000⁹. Od dnia 30 stycznia 2001 r. obowiązuje sprawozdanie o symbolu RRW – 7, którego wzór określony jest w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2000 r. w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalanych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2001¹⁰ (§ 2 ust.7 pkt 7).

Ustawa o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt... przewiduje różne sankcje karne w odniesieniu do osób nie przestrzegających nakazów, zakazów i ograniczeń ustanowionych w celu zwalczania chorób zakaźnych. I tak np. osoby, które nie przestrzegają przepisów ustawy i wydanych na jej podstawie zaleceń, nakazów i zakazów, w tym powodujące zagrożenie epizootyczne lub epidemiczne, uchylające się od obowiązku ochronnego szczepienia zwierząt przeciwko wściekliznie oraz w innych przypadkach wymienionych w art. 51 ustawy - podlegają karze aresztu lub grzywny.

Organy Inspekcji Weterynaryjnej w przypadku stwierdzenia naruszenia ustawy (dotyczyć to może wykroczeń określonych w art. 51 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1, 2, 3, 8 i 9) mogą i powinny, na podstawie art. 20 § 1 ustawy z 20 maja 1971 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia¹¹, kierować wnioskiem o ukaranie do właściwych terytorialnie Kolegiów ds. Wykroczeń przy Sądach Rejonowych (a od 17 października br. do właściwych Sądów Rejonowych).

Ustawa z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹² zobowiązuje gminy w art. 3 ust. 2 pkt 5 do organizacji ochrony przed bezdomnymi zwierzętami na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom i ich wylapywanie należy do zadań własnych gmin. Reguluje to ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt¹³, w szczególności art. 11 i wydane na jej podstawie rozporządzenie

⁹ Dz. U. z 1999 r. Nr 112, poz. 1318, ze zm.

¹⁰ Dz. U. z 2001 r. Nr 1, poz. 2.

¹¹ Dz. U. z 1971 r. Nr 12, poz. 116, ze zm.

¹² Dz. U. z 1996 r. Nr 132, poz. 622, ze zm.

¹³ Dz. U. z 1997 r. Nr 111, poz. 724, ze zm.

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 1998 r. w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt.¹⁴

Wyłapywanie bezdomnych zwierząt - oraz rozstrzyganie o dalszym postępowaniu z nimi, ma na celu zapewnienie im stosownej opieki, poprzez m. in. umieszczenie w schronisku dla zwierząt - może odbywać się wyłącznie na mocy uchwały właściwej rady gminy, podjętej po uzgodnieniu z państwowym lekarzem weterynarii oraz po zasięgnięciu opinii upoważnionego przedstawiciela Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami w Polsce lub innej organizacji społecznej o podobnym statutowym celu działania (art. 11 ust. 3 ustawy).

Uchwała rady gminy może określać stały bądź okresowy charakter wyłapywania zwierząt. Organ gminy musi podać do publicznej wiadomości, w sposób przyjęty na danym terenie, co najmniej na 21 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia wyłapywania zwierząt bezdomnych: termin, granice, adres schroniska, podmiot dokonujący wyłapywania.

Przepisy powołanego wyżej rozporządzenia określają szczegółowe warunki i tryb wyłapywania bezdomnych zwierząt. Organ gminy może zawrzeć umowę na przeprowadzenie wyłapywania zwierząt bezdomnych z podmiotem prowadzącym schronisko lub przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą. Przepisy ww. rozporządzenia określają składniki umowy oraz precyzują wymogi urządzeń oraz środków służących do wyłapywania zwierząt i ich przewozu.

2. WAŻNIEJSZE USTALENIA KONTROLI

2.1. Zasady postępowania w przypadku wystąpienia wścieklizny /Główny Lekarz Weterynarii/

Mimo obowiązku wynikającego z art. 21 ustawy z 24 kwietnia 1997 r. o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o inspekcji weterynaryjnej, Główny Lekarz Weterynarii dopiero po 3 latach i 4 miesiącach od dnia wejścia w życie ustawy, tj. 17 kwietnia 2001 r. określił sposób postępowania (wytyczne) terenowych organów Inspekcji Weterynaryjnej w przypadku wystąpienia wścieklizny.

¹⁴ Dz. U. z 1998 r. Nr 116, poz. 753.

Brak wytycznych był przyczyną dowolności w podejmowaniu działań przez terenowe inspekcje weterynaryjne i inne podmioty w zakresie zwalczania wścieklizny. Tym samym nie wykorzystywano wszystkich możliwych środków, przewidzianych w art. 22 i 23 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt... dla zwalczania źródeł zakażenia, w związku z czym skuteczność podjętych działań była różna.

Wojewódzcy lekarze weterynarii, występując z wnioskiem do wojewodów o wydanie rozporządzenia w sprawie zwalczania wścieklizny zwierząt, zwracali się o określenie obszaru zapowietrzonego i zagrożonego oraz jego oznakowanie i podjęcie działań, które w ich ocenie miały zwalczyć i zapobiec rozprzestrzenianiu się wścieklizny. Proponowane działania, z powodu braku wytycznych, były jednak różnorodne, a mianowicie:

- w woj. mazowieckim – sprawdzenie zaszczepienia psów przeciwko wściekliźnie, zakazanie przeprowadzania polowań i odłowu zwierząt;
- w woj. warmińsko-mazurskim – zakazanie przeprowadzania polowań i odłowu zwierząt;
- w woj. podkarpackim – nakazanie trzymania psów na uwięzi, a kotów w zamknięciu, przeprowadzenie kontroli zagrożonych wścieklizną miejscowości i dokonanie przeglądu zwierząt oraz zakazanie czasowego przeprowadzania polowań, za wyjątkiem polowań sanitarnych, wywożenia psów i kotów bez zezwolenia powiatowego lekarza weterynarii, otwierania zwłok i zdejmowania skór ze zwierząt padłych i pochodzących z odstrzałów sanitarnych;
- w woj. podlaskim – zakazanie przeprowadzania polowań i odłowów, z wyjątkiem indywidualnych odstrzałów sanitarnych zwierząt wykazujących objawy choroby.

Powiatowe inspektoraty weterynarii w przypadku wystąpienia wścieklizny stosowały nie obowiązującą (wobec braku innych instrukcji) Instrukcję Nr 7/80 z dnia 11 listopada 1980 r. w sprawie zwalczania wścieklizny u zwierząt, wydaną przez Ministerstwo Rolnictwa – Departament Weterynarii.

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Otwocku, wydając decyzję w związku ze stwierdzeniem wścieklizny, określał okręg zapowietrzony i zagrożony wystąpieniem choroby oraz nakazywał oznakowanie terenu zagrożonego tablicami

informacyjnymi, które to działania - na podstawie art. 23 ust. 1 pkt 5 ustawy - należą do kompetencji wojewody.

Wójt Gminy Łomża, w związku z wystąpieniem wścieklizny, wydał 15 marca 2001 r. obwieszczenie w sprawie zwalczania wścieklizny, w którym określił obszar zagrożony wścieklizną, nakazując określone działania, m. in.: kołom łowieckim odstrzał sanitarny zwierząt wykazujących objawy choroby, mieszkańcom trzymanie psów na uwięzi a kotów w zamknięciu, oraz wszystkim osobom (za wyjątkiem służb leśnych i łowieckich) zakazał wstępu do lasu. Nie był do tego uprawniony, bowiem nakazywanie takich działań należy - na podstawie art. 23 ust. 1 pkt 1, 3 i 5 ustawy – do kompetencji wojewody.

2.2. Procedura poprzedzająca wydawanie przez wojewodów rozporządzeń w sprawie zwalczania wścieklizny zwierząt /wojewódzki lekarz weterynarii/

W związku ze stwierdzeniem wystąpienia wścieklizny, wojewódzcy lekarze weterynarii, na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy z 24 kwietnia 1997 r. o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej, zwracają się z wnioskiem do wojewody o wydanie rozporządzenia w sprawie zwalczania wścieklizny zwierząt, określając obszar zapowietrzony i zagrożony wystąpieniem choroby oraz proponują podjęcie określonych działań przez urzędy, inspekcje i organizacje z danego terenu.

Wojewoda w każdym przypadku wymagał, przed wydaniem rozporządzenia, zaopiniowania wniosku przez swoje służby prawne (wskazane w rozporządzeniach działania były identyczne z propozycjami zawartymi w zgłoszeniu lekarza powiatowego, natomiast różnica dotyczyła tylko określenia obszaru zagrożonego i zapowietrzonego chorobą). Opieszałość m. in. służb prawnych wojewody, (czas oczekiwania na opinię prawną wynosił od 3 do 7 dni) powodowała wydłużenie czasu oczekiwania na podstawę prawną działań niezbędnych do podjęcia w terenie zagrożonym. Organy terenowe administracji publicznej, podejmujące działania niezwłocznie po stwierdzeniu wścieklizny, ale przed wydaniem rozporządzeń, przekraczały swoje kompetencje i narażały się na zarzut działań nielegalnych.

W województwie mazowieckim: w 1999 r. wydanych zostało przez wojewodę 35 rozporządzeń w sprawie zwalczania wścieklizny zwierząt, w tym:

- 1 - w terminie do 20 dni,
- 12 - powyżej 20 dni,
- 22 - powyżej 30 dni, od dnia stwierdzenia wścieklizny.

W 2000 r. wydano 197 rozporządzeń w sprawie zwalczania wścieklizny zwierząt, w tym:

- 26 - do 10 dni,
- 77 - do 20 dni,
- 64 - do 30 dni,
- 30 - powyżej 30 dni, od dnia stwierdzenia wścieklizny.

W I kwartale 2001 r. wydano 122 rozporządzenia, w tym:

- 39 - do 10 dni,
- 67 - do 20 dni,
- 16 - powyżej 20 dni, od dnia stwierdzenia wścieklizny.

Powiatowi lekarze weterynarii wysyłali pisemne zgłoszenie wystąpienia wścieklizny do Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii i na tej podstawie Inspektorat sporządzał w czasie 1 - 2 dni projekt rozporządzenia. Projekt ten był następnie przekazywany do Wydziału Prawnego Urzędu Wojewódzkiego celem uzyskania opinii. Czas oczekiwania na opinię wynosił od 3 do 7 dni, niekiedy dłużej. Akceptacji projektu zaopiniowanego przez służby prawne, wojewoda dokonywał w czasie od 4 do 7 dni, w sporadycznych przypadkach dłużej.

W województwie podlaskim: w 1999 r. wydanych zostało przez wojewodę 25 rozporządzeń w sprawie zwalczania wścieklizny zwierząt, w 2000 r. – 10 i w I kw. 2001 r. – 4. Wojewódzki Lekarz Weterynarii występował z wnioskiem o wydanie rozporządzenia po stwierdzeniu wścieklizny na obszarze kilku lub kilkunastu miejscowości, w okresie 1 – 2 tygodni od wystąpienia pierwszego przypadku wścieklizny.

Rozporządzenie nr 12/00 z 29 września 2000 r., którym objęto 7 ognisk wścieklizny, wydane zostało po upływie 42 dni od stwierdzenia pierwszego

ogniska wścieklizny, rozporządzenie nr 14/00 z 8 listopada 2000 r. dotyczące 13 ognisk - po upływie 37 dni od wystąpienia pierwszego ogniska. Ustalono również, że przekazywanie przez Wojewódzki Inspektorat Weterynarii - z polecenia wojewody podlaskiego - rozporządzeń wskazanym podmiotom trwało kilka dni od momentu ich wydania: 5 spośród 39 rozporządzeń przekazano po upływie 3 - 6 dni.

Wojewódzki Lekarz Weterynarii, przekazując wojewodzie podlaskiemu projekt rozporządzenia, nie określał okresów obowiązywania zakazu wstępu do lasu oraz nie zakazywał organizowania polowań i odłowów zwierząt łownych na terenie wystąpienia wścieklizny.

Ponadto w 6 rozporządzeniach wydanych w I kwartale 1999 r. zakazy były wewnętrznie sprzeczne. Zabraniano wstępu do lasu poza wyznaczonymi traktami z zaznaczeniem, że nie dotyczy to służb leśnych i łowieckich, dokonując następnie zapisu, że zakazy obowiązują służbę leśną oraz zarządców i dzierżawców obwodów łowieckich.

W województwie warmińsko-mazurskim: w 1999 r. wydanych zostało przez wojewodę 255 rozporządzeń w sprawie zwalczania wścieklizny zwierząt, w 2000 r. – 346, w okresie 4 miesięcy 2001 r. – 201. 131 poddanych kontroli rozporządzeń (16,3% ogółu wydanych w badanym okresie) wydanych zostało w terminie od 7 do 18 dni od stwierdzenia wystąpienia wścieklizny, i tak:

- w 1999 r. na 41 rozporządzeń - 34 (82,9%) wydanych zostało w terminie do 1 tygodnia, 7 (17,1%) - w terminie od 8 do 17 dni,
- w 2000 r. - na 57 rozporządzeń, 55 (96,5%) wydano w terminie do 1 tygodnia, 1- w terminie do 12 dni i 1- po 15 dniach,
- w okresie 4 miesięcy 2001 r., spośród 33 rozporządzeń - 29 (87,9%) wydano w terminie do 7 dni, 4 (2,1%) - w okresie od 8 do 18 dni. Stwierdzono jednocześnie, że w ewidencji korespondencji Inspektorat nie zawsze odnotowywał daty przekazania wniosku do wojewody, co uniemożliwiło ustalenie podmiotu odpowiedzialnego za zaistnienie opóźnień i ich przyczyn.

W województwie podkarpackim: w 1999 r. wydanych zostało przez wojewodę 59 rozporządzeń w sprawie zwalczania wścieklizny zwierząt, w 2000 r. –

176, w I kw. 2001 r. – 146. Inspektorat występował z wnioskiem do wojewody w terminie 2 - 3 dni od dnia stwierdzenia wścieklizny. Rozporządzenia były wydawane w terminie od 1 do 4 dni od dnia otrzymania wniosku.

2.3. Terminowość przekazywania środków finansowych na szczepienie ochronne lisów wolno żyjących

Środki finansowe na zwalczanie wścieklizny są uwzględniane w planach dotacji budżetowych. W związku z tym corocznie są one przyznawane na kontynuację szczepień przeciwko wściekliznie lisów w akcji wiosennej z rezerwy budżetowej. Do inspektoratów środki te były przekazywane dopiero w II połowie roku, co oznaczało, że od momentu przeprowadzenia szczepień do momentu uzyskania środków na ten cel upływało kilka miesięcy. Zdarzało się, że przekazane środki nie pokrywały kosztów faktycznie poniesionych na szczepienia.

Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Warszawie, w związku z przeprowadzoną akcją wiosenną szczepienia lisów wolno żyjących w okresie 4 – 7 maja 1999 r., otrzymał dotację przekazaną przez Wydział Finansowy Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie dopiero 11 sierpnia 1999 r.; za akcję przeprowadzoną w okresie 8 – 10 maja 2000 r. - w dniu 26 lipca 2000 r.; za przeprowadzoną akcją w okresie 18 – 25 kwietnia 2001 r. do 11 maja 2001r. (dzień zakończenia kontroli) nie otrzymał dotacji.

W 1999 r. Inspektorat przeprowadzając akcję wiosenną szczepienia lisów przeciwko wściekliznie objął również zasięgiem teren 2 gmin woj. lubelskiego o pow. 158 km², zgodnie z wytycznymi, zawartymi w piśmie Departamentu Rynku i Giełd Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (obecne Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi).

Departament Rynku i Giełd Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej 20 maja 1999 r., już po przeprowadzeniu akcji szczepienia, nie uwzględnił w przydziale dotacji powierzchni województwa lubelskiego, na której dokonano wyłożenia szczepionki zgodnie z wytycznymi z 1999 r. oraz przyjętej na 1 km² dawki szczepionki. W konsekwencji różnicę w kwocie 96.227,41 zł, wynikającą

z faktycznych kosztów akcji szczepienia i otrzymanej dotacji, Inspektorat pokrył z ogólnej dotacji przyznanej w 1999 r. na zwalczanie chorób zakaźnych.

Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Olsztynie pismem z 31 maja 2001 r. został poinformowany przez Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie o decyzji Ministra Finansów z 21 maja 2001r. zwiększającej wydatki w budżecie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego o kwotę 910.879 zł na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt – kontynuację szczepień przeciwko wściekliznie lisów dziko żyjących w akcji wiosennej. Do 12 czerwca 2001 r. Inspektorat nie otrzymał przyznanych środków za przeprowadzoną w okresie 17 – 28 kwietnia 2001 r. akcję.

2.4. Działania podejmowane przez gminy w zakresie rozwiązywania problemu bezdomnych zwierząt

Znane są sposoby rozprzestrzeniania się wścieklizny (m. in. wałęsające się bezdomne zwierzęta domowe). Jednym ze sposobów walki z tą chorobą jest ograniczanie liczby zwierząt bezdomnych poprzez zapewnienie im opieki.

Na podstawie art. 11 ustawy o ochronie zwierząt, gminy, w ramach zadań własnych, są zobowiązane do wyłapywania oraz zapewnienia opieki bezdomnym zwierzętom. Wyłapywanie bezdomnych zwierząt oraz rozstrzygnięcie o dalszym postępowaniu z nimi może odbywać się wyłącznie na mocy uchwały właściwej rady gminy, podjętej po uzgodnieniu z państwowym lekarzem weterynarii, działającym na podstawie odrębnych przepisów oraz po zasięgnięciu opinii upoważnionego przedstawiciela Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami w Polsce lub innej organizacji społecznej o podobnym statutowym celu działania. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji rozporządzeniem określił zasady i warunki wyłapywania bezdomnych zwierząt. Realizację zadania, wynikającego z art. 11 ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt, przez gminy w poszczególnych województwach przedstawiono w poniższej tabeli.

Powiat	Liczba jednostek samorządu terytorialnego na terenie powiatu	Liczba jednostek, w których podjęto uchwałę w sprawie wylapywania bezdomnych zwierząt		Liczba jednostek, w których problem bezdomnych zwierząt nie został przez radę gminy uregulowany
		Ogółem	w tym projekt przedstawiono do akceptacji powiatowemu lekarzowi weterynarii	
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE				
Otwock	8	1	1	7
Piaseczno	5	-	-	5
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE				
Mielec	9	-	-	9
Ropczyce	4*	-	-	3
Rzeszów	22	3	1	19
Sanok	8	-	-	8
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE				
Kolno	7	-	-	7
Łomża	9	1	1	8
WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE				
Giżycko	10	1	1	9
Ostróda	8	-	-	8
OGÓŁEM				
10	90	6	4	83

* Urząd Gminy Wielkopole Skrzyńskie nie przekazał informacji.

Spośród 89 gmin, które udzieliły informacji, tylko w 6 (6,74%) uregulowane zostały uchwałą rady gminy zasady wylapywania i dalsze postępowanie z bezdomnymi zwierzętami. Natomiast 14 gmin za wystarczające uznało podjęcie uchwał w sprawie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, w których to uchwałach określono jedynie wymagania wobec posiadaczy zwierząt domowych i hodowlanych.

Województwo mazowieckie:

W powiecie otwockim jedynie Rada Miasta i Gminy Józefów powzięła stosowną uchwałę, którą zobowiązała Zarząd Miasta do zawarcia umowy na

wyłapywanie zwierząt. W kontrolowanym okresie z terenu Miasta Józefów wyłapano 25 bezdomnych psów, dostarczając je do lecznicy – schroniska. W 4 gminach, mimo braku stosownej uchwały, zarządy gmin przeprowadzały nielegalne akcje wyłapywania bezdomnych psów i kotów. W okresie objętym kontrolą wyłapano ogółem z terenu: Miasta Otwock 130 psów i 49 kotów, Gminy Wiązowna - 9 psów, Miasta i Gminy Karczew - 33 psy, Gminy Celestynów - 6 psów. Pozostałe 3 gminy (Sobienie – Jeziory, Osieck, Kołbiel) nie zajmowały się tym problemem.

W powiecie piaseczyńskim żadna z 5 gmin nie miała uregulowanych zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt. W okresie objętym kontrolą wyłapano ogółem z terenu: Gminy Lesznowola - 25 psów, Gminy Góra Kalwaria - 57, Miasta i Gminy Konstancin Jeziorna - 54, Miasta i Gminy Piaseczno - 346. Urząd Gminy Prażmów nie prowadził takiej statystyki.

Województwo podkarpackie:

W powiecie Sanok żadna z 8 gmin nie podjęła uchwały o wyłapywaniu bezdomnych zwierząt oraz nie zlecała ich wyłapywania.

W obsługiwanych przez Miejski Inspektorat Weterynarii w Rzeszowie 22 jednostkach samorządu terytorialnego z terenu powiatów rzeszowskiego i łańcuckiego tylko 3 gminy podjęły uchwały w sprawie wyłapywania bezdomnych zwierząt (Miasto Rzeszów, Gminy: Trzebowisk i Krasne). Rady Gmin w Markowej i Łąncucie w podjętych uchwałach, w sprawie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, określiły zasady opieki nad bezdomnymi zwierzętami i możliwości ich wyłapywania. W okresie objętym kontrolą z terenu Miasta Rzeszowa wyłapano 102 psy, Gminy Trzebowisk - 36, Gminy Krasne - 13. W pozostałych gminach nie zlecano ich wyłapywania.

W powiecie mieleckim spośród 9 gmin jedynie Rada Miasta w Mielcu, uchwałą w sprawie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie miasta, zobowiązała prezydenta do okresowego (minimum dwa razy w roku) organizowania akcji wyłapywania psów pozostających bez nadzoru i opieki. W okresie objętym kontrolą z terenu miasta wyłapano ogółem 381 psów.

W pozostałych gminach nie przeprowadzano wyłapywania, wyjaśniając, że na ich terenie nie występuje problem bezdomnych zwierząt.

W powiecie ropczyckim spośród 3 jednostek samorządu terytorialnego (Urząd Gminy Wielkopole Skrzyńskie nie udzielił informacji) żadna nie powzięła uchwały określającej zasady i warunki postępowania z bezdomnymi zwierzętami. Z terenu miasta Ropczyce w okresie objętym kontrolą wyłapano 15 psów, Gmin Iwierzycy i Ostrów - po 2 psy.

Województwo podlaskie:

W powiecie łomżyńskim spośród 10 jednostek samorządu terytorialnego tylko Rada Gminy w Łomży podjęła uchwałę w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt. W okresie objętym kontrolą z terenu gminy wyłapano 27 bezdomnych psów. Spośród 9 gmin, które nie miały określonych przez rady gmin zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt, 5 gmin (Wizna, Nowogród, Przytuły, Zbójna, Jedwabne) nie podejmowały w tym zakresie żadnych działań, co tłumaczono brakiem środków finansowych na zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom; 2 gminy (Śniadowo, Miastkowo) poinformowały, że na ich terenie nie występuje problem bezdomnych psów, Gmina Pątnica podała, że odławianie bezdomnych zwierząt dokonywane jest w miarę potrzeb. W okresie objętym kontrolą wyłapano 5 psów oraz 11 poddano eutanazji (po potrąceniu przez samochody). Zarząd Miasta Łomży, posiadający od 17 stycznia 2000 r. pozytywnie zaopiniowany projekt uchwały w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt i dalszego postępowania z nimi, podał, że nie przedłożenie projektu Radzie Miasta spowodowane jest niedostosowaniem istniejącego punktu zatrzymań zwierząt do wymagań stawianych schronisku dla zwierząt. Obecnie czynione są starania, aby problem schroniska rozwiązać we własnym zakresie, poprzez sukcesywną, w miarę możliwości finansowych, rozbudowę tymczasowego punktu zatrzymań. Pomimo to w okresie objętym kontrolą z terenu miasta Łomży wyłapano 465 psów bezdomnych, z których m. in. 60 zostało zaadoptowanych, 57 przekazano za odpłatnością do schroniska w Białymstoku, 47 padło, 2 zbiegły, a 305 poddano eutanazji. Działania te były nielegalne.

W powiecie kolneńskim żadna spośród 7 gmin nie powzięła uchwały określającej zasady i warunki wyłapywania bezdomnych zwierząt. Mimo to w okresie objętym kontrolą, z terenu Gminy Kolno dokonano wyłapania 61 psów. W pozostałych gminach, jak podano, problem bezdomnych psów nie występował.

Województwo warmińsko-mazurskie:

W powiecie giżyckim spośród 10 jednostek samorządu terytorialnego, jedynie Rada Miejska w Giżycku, jak wynika z udzielonych informacji, podjęła uchwałę w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt. W okresie objętym kontrolą wyłapano 380 psów. Spośród 9 gmin, które nie podjęły stosowych uchwał, 6 gmin (Kruklanki, Miłki, Ryn, Banie Mazurskie, Pozezdrze, Burdy) uzasadniło to m. in.: brakiem środków finansowych i niewystępowaniem problemu bezdomnych zwierząt. Gminy: Wydminy i Węgorzewo poinformowały o podjęciu przez rady uchwał w sprawie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gmin, w których określono m.in. wymagania dotyczące utrzymania zwierząt domowych i gospodarskich. Taką uchwałę podjęła również Rada Gminy Giżycko. Z terenu gminy Giżycko wyłapano 12 psów, z terenu gminy Węgorzewo – 8 psów.

W powiecie ostródzkim w żadnej z 8 gmin nie powzięto uchwały w sprawie wyłapywania i zapewnienia opieki bezdomnym zwierzętom. Jednakże wyłapano z terenu: Ostródy - 140 psów, Morąga – 88 psów, Miłomłynu – 2 psy.

2.5. Ewidencjonowanie obowiązkowych ochronnych szczepień zwierząt przeciwko wściekliznie

Powiatowi lekarze weterynarii są zobowiązani do prowadzenia rejestru psów zaszczepionych przeciwko wściekliznie. Podstawą do sporządzania rejestrów są informacje przekazywane przez upoważnionych lekarzy weterynarii, przeprowadzających szczepienia w wyznaczonym terenie. Ustalono, że w kontrolowanych województwach szczepieniami ochronnymi przeciwko wściekliznie objęto następującą liczbę psów:

Województwo	Rok 1999	Rok 2000	I kw. 2001 r.
Podlaskie	69.813	100.934	5.807
Warmińsko-Mazurskie	106.439	117.643	8.627
Podkarpackie	99.726	95.422	17.028
Mazowieckie	367.840	396.576	200.677
Ogółem	643.818	710.575	232.139

Powiatowe inspektoraty weterynarii ograniczały swoje działania do gromadzenia nadesłanych zestawień szczepionych psów przeciwko wściekliźnie, sporządzanych przez upoważnionych do ich przeprowadzania lekarzy weterynarii. Ze względów technicznych, kadrowych i finansowych, jak wyjaśniano w trakcie kontroli, inspektoraty nie były w stanie sporządzać odrębnego rejestru.

Wyniki przeprowadzonych (20) kontroli jednoznacznie wskazują, że ani powiatowe inspektoraty weterynarii, ani jednostki samorządu terytorialnego, nie miały rozeznania, co do faktycznej liczby psów podlegających obowiązkowemu szczepieniu ochronnemu przeciwko wściekliźnie. Brak tej informacji uniemożliwiał egzekwowanie od posiadaczy psów obowiązku ich szczepienia, a tym samym skuteczne zapobieganie i zwalczanie wścieklizny. Lekarze weterynarii, w wyniku stwierdzenia wścieklizny, sprawdzając aktualne zaświadczenia o szczepieniu psów, ujawniali znaczne liczby psów nie szczepionych.

2.6. Wykonywanie przez koła łowieckie obowiązku dostarczania lisów wolno żyjących z obszarów objętych ochronnymi szczepieniami do badań kontrolnych w kierunku wykrywania wścieklizny

Spośród 4 kontrolowanych województw szczepieniami ochronnymi lisów wolno żyjących nie było objęte, mimo podejmowanych starań przez Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w Białymstoku, województwo podlaskie.

Badaniami kontrolnymi w kierunku wykrywania wścieklizny u lisów wolno żyjących objęto obszary, na których przeprowadzono ochronne szczepienie lisów przeciwko wściekliźnie. Zgodnie z rozporządzeniem, liczba odstrzelonych lisów do badań ustalona została na 8 sztuk na każde 100 km².

Województwo podkarpackie: ustalone w latach 1999 – 2000 przez Inspektorat liczby lisów, które winny być dostarczone do badań monitoringowych wynosiły po 494. W 2001 r. liczba lisów, które należy dostarczyć do badań wynosi 1194.

W latach 1999 – 2000 akcją (2 razy w roku) szczepienia lisów wolno żyjących objęto obszar 6.175 km², w 2001 r - 14.926 km². Koła łowieckie do badań monitoringowych dostarczały po zakończeniu akcji jesiennych do końca lutego następnego roku:

- z akcji przeprowadzonych w 1999 r. – 153 lisy, tj. tylko 31% wymaganej liczby,
- w 2000 r. – 136, tj. 27,5%.

Powiatowy lekarz weterynarii w Sanoku nie miał danych o powierzchni objętej szczepieniem ochronnym lisów przeciwko wściekliznie, przeprowadzanym przez wojewódzkiego lekarza weterynarii oraz przekazanych do badań monitoringowych odstrzelonych lisów z terenu powiatu objętego szczepieniem, dostarczanych przez koła łowieckie. Powiatowy lekarz weterynarii wyjaśnił, że nie został upoważniony i zobowiązany przez wojewódzkiego lekarza weterynarii do egzekwowania obowiązku dostarczania przez koła łowieckie odstrzelonych i padłych lisów, w związku z powyższym nie prowadził również rejestru pobranych i wysłanych do badań prób. Roczne zestawienia Inspektorat sporządzał na podstawie telefonicznych informacji, uzyskiwanych z Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Krośnie. Obowiązek nakazywania badania i przeprowadzania sekcji zwłok zwierzęcych nakłada na powiatowego lekarza weterynarii art. 22 pkt 10 ustawy.

Województwo warmińsko-mazurskie: w latach 1999 – 2000 akcją (2 razy w roku) szczepienia lisów wolno żyjących obejmowano obszar 3.071,7 km² byłego województwa elbląskiego. Koła łowieckie do badań monitoringowych dostarczały 112 lisów - 50% planowanej przez Inspektorat liczby. W 2001 r. szczepieniami ochronnymi objęty został obszar województwa o powierzchni 21.483 km².

Województwo mazowieckie: w 1999 r. akcją ochronną szczepienia lisów wolno żyjących objęto obszar: wiosną – o powierzchni 10.400 km², jesienią - 9.928 km². W 2000 r. akcją doustnego szczepienia lisów objęto powierzchnię 9.928 km². Wiosną 2001 r. - 21.608 km².

Wojewódzki Lekarz Weterynarii ustalił liczbę lisów, które powinny być dostarczone do badań z każdej akcji na 776 szt.

Z terenu województwa mazowieckiego dostarczono:

- w 1999 r. – 269 lisów, w tym: z akcji wiosennej – 9, tj. tylko 1,16% wymaganej liczby z akcji jesiennej – 260, tj. 33,5%;
- w 2000 r. – 461 lisów, w tym: z akcji wiosennej - 90, tj. 11,6% z akcji jesiennej – 371, tj. 47,8%.

2.7. podejmowanie działań w celu egzekwowania od posiadaczy psów obowiązku ich szczepienia oraz podejmowanie kontroli realizacji tego obowiązku na obszarach wystąpienia wścieklizny

W województwie podlaskim:

- w powiecie łomżyńskim, w wyniku przyjętej praktyki, upoważnieni lekarze weterynarii przeprowadzając masowe szczepienia psów przeciwko wściekliźnie dokonywali sprawdzenia w gospodarstwach aktualnych zaświadczeń o ich zaszczepieniu. W latach 1999 – 2000 lekarze weterynarii zgłosili do właściwych 7 urzędów gmin (na 9 istniejących) 1.705 przypadków uchylania się posiadaczy psów od poddania ich obowiązkowym szczepieniom ochronnym;
- w powiecie kolneńskim w latach 1999 – 2000 lekarze weterynarii, realizując decyzję powiatowego lekarza weterynarii w Kolnie w sprawie likwidacji stwierdzonych ognisk wścieklizny, lustrując ogółem 381 zagród w 14 miejscowościach, zaszczepili 210 psów oraz 46 psów bezdomnych poddali eutanazji. Żadna z gmin powiatu kolneńskiego nie podjęła bowiem uchwały w sprawie wyłapywania bezdomnych zwierząt i rozstrzygania o dalszym postępowaniu z nimi.

Ww. lekarze weterynarii spowodowali wszczęcie, wobec 238 posiadaczy psów, przez Urząd Gminy w Kolnie postępowań administracyjnych, wzywając posiadaczy psów, którzy nie zrealizowali obowiązku zaszczepienia zwierząt, do dopełnienia tego obowiązku w wyznaczonym miejscu i czasie.

W województwie warmińsko-mazurskim:

- w powiecie ostródzkim powiatowy lekarz weterynarii nie zlecał kontroli zaszczepień psów. Inspektorat, jak wyjaśnił lekarz, nie ma danych dotyczących posiadaczy psów i ich liczby. Wyjaśnił również, że takich danych nie posiadają również urzędy gmin w tym powiecie. W kontrolowanym okresie Inspektorat nie otrzymał informacji o nie szczepionych psach i nie podejmował żadnych działań w tym zakresie;
- w powiecie giżyckim terenowi lekarze weterynarii zgłosili powiatowemu lekarzowi weterynarii w Giżycku 24 przypadki uchylania się posiadaczy psów od ich zaszczepienia przeciwko wściekliznie: w 1999 r. - 6, w 2000 r. - 18. W stosunku do posiadaczy uchylających się od obowiązkowych szczepień psów powiatowy lekarz weterynarii w 1999 r. nie podjął żadnych działań w celu wyegzekwowania tego obowiązku, w 2000 r. wysłał 17 upomnień, w wyniku czego wyegzekwowano zaszczepienie 10 psów. W stosunku do 7 posiadaczy, do których wysłano wezwanie nie podjęto dalszych działań przewidzianych prawem (art. 51 ustawy). Powiatowy lekarz weterynarii, niepodjęcie działań w stosunku do posiadaczy, którzy nie dopełnili obowiązku zaszczepienia psów, wyjaśniał spiętrzeniem prac związanych z organizacją powiatu oraz brakiem środków finansowych.

W województwie podkarpackim:

- w powiecie ropczyckim lekarze weterynarii wolnej praktyki, przy każdej bytności w gospodarstwach, dokonywali sprawdzenia zaszczepienia psów przeciw wściekliznie i w 2000 r. powiadomili powiatowego lekarza weterynarii o 20 przypadkach nie zaszczepienia psów. Wezwani posiadacze doprowadzili psy do zaszczepienia;
- w powiecie rzeszowskim powiatowy lekarz weterynarii nie zlecał, upoważnionym do przeprowadzania szczepień lekarzom sprawdzania w podległym terenie, obowiązku wypełnienia przez posiadaczy psów szczepień przeciwko wściekliznie. W 2000 r. w 2 przypadkach - spośród 11, co do których posiadano informacje o nie zaszczepieniu psa i podjęto kontrolę - porzeczano na stwierdzeniu o braku możliwości ustalenia posiadaczy psów;

- w powiecie sanockim prowadzona przez Inspektorat Powiatowy ewidencja psów zaszczepionych przeciwko wściekliznie nie pozwalała na określenie faktycznej liczby zaszczepionych psów w danym okresie, z uwagi na brak dat szczepień. Stwierdzono również rozbieżności w danych z przeprowadzenia szczepień psów za 2000 r., zawartych w sprawozdaniu RGŻ-7 (wykazano 5714), a w ewidencji (wykazano 6083). Powiatowy lekarz weterynarii nie miał informacji o przypadkach uchylania się posiadaczy od obowiązku szczepienia psów oraz nie zlecał przeprowadzenia kontroli w tym zakresie;
- w powiecie mieleckim czynności podejmowane w związku z wystąpieniem wścieklizny, w okresie objętym kontrolą, ujawniły ogółem 99 psów nie zaszczepionych przeciwko wściekliznie. W związku z tym, że posiadacze psów nie wyrazili zgody na obserwację (kwarantannę) podejrzanych o zakażenie zwierząt, z nakazu powiatowego lekarza poddano je eutanazji.

W województwie mazowieckim:

- w powiecie otwockim nie wszyscy lekarze upoważnieni do przeprowadzania szczepień ochronnych przeciwko wściekliznie przesyłali do inspektoratu pisemne zestawienia: w 2000 r. - 2 z 17 upoważnionych lekarzy, zaś w I kwartale 2001 r. - 7 spośród 16. Jak wyjaśnił powiatowy lekarz weterynarii, liczbę przeprowadzonych szczepień lekarze weterynarii przekazali telefonicznie po jego interwencji. Inspektorat na ogół nie realizował, zlecanej mu przez wojewodę każdorazowo w przypadku wystąpienia wścieklizny, kontroli obowiązkowego szczepienia psów w tym rejonie. Tymczasem jednorazowy przypadek przeprowadzenia w marcu 2001 r. w miejscowości Rudniki lustracji ujawnił 21 nie szczepionych psów przeciwko wściekliznie;
- w powiecie piaseczyńskim Inspektorat nie podejmował kontroli obowiązkowego szczepienia psów przeciwko wściekliznie, mimo że wojewoda wydając rozporządzenie w sprawie wystąpienia wścieklizny każdorazowo nakazywał powiatowemu lekarzowi weterynarii sprawdzenie zaszczepienia psów w rejonie wystąpienia wścieklizny.

2.8. Zawieranie umów z lekarzami weterynarii na wykonywanie ochronnych szczepień zwierząt przeciwko wściekliznie

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Piasecznie w 2001 r. wyznaczył 5 lekarzy weterynarii do przeprowadzenia szczepień przeciwko wściekliznie, nie zawierając uprzednio z nimi umowy, co stanowiło naruszenie przepisów art. 44 ust 3 ustawy.

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Sanoku do dnia 15 kwietnia 2001 r. (dzień rozpoczęcia kontroli) nie zawarł umów, nie wyznaczył i nie upoważnił lekarzy weterynarii wolnej praktyki do przeprowadzania szczepień zwierząt przeciwko wściekliznie, mimo to w pierwszym kwartale br. wykonali oni 323 szczepienia profilaktyczne i 16 interwencyjnych.

Inne ustalenia kontroli

2.9. Zabezpieczanie dokumentacji zawierających dane osobowe właścicieli psów

Powiatowe Inspektoraty Weterynarii w Kolnie i w Piasecznie przechowywały rejestry i inne dokumenty, zawierające dane osobowe, w szafach biurowych bez trwałego zabezpieczenia oraz w otwartych regałach.

2.10. Rejestr zgłoszeń zwierząt podejrzanych o wściekliznę

W Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Otwocku prowadzono rejestr chorób zaraźliwych zwalczanych z urzędu, w którym odnotowywano tylko potwierdzone badaniami przypadki wścieklizny, natomiast zgłaszane przypadki podejrzenia zachorowania zwierzęcia odnotowywano jedynie w rejestrze pism przychodzących.

W Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Piasecznie dokumentację o wystąpieniu wścieklizny gromadzono w teczce „Wścieklizna”, bez nadawania dokumentom kolejnego numeru oraz daty ich wpływu.

2.11. Prowadzenie rejestru obserwacji psów podejrzanych o wściekliznę

W Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Piasecznie w 2001 r. rejestr obserwacji, zawierający wpis jej podjęcia w 45 przypadkach, w 19 nie zawierał dat przeprowadzania obserwacji oraz jej wyniku.

2.12. Egzekwowanie nakazów i zakazów określanych w decyzjach administracyjnych

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Kolnie, w związku z wystąpieniem wścieklizny, wydał w okresie listopad 2000 r.- luty 2001 r. 8 decyzji, w których m. in. nakazał kołom łowieckim przeprowadzenie odstrzałów sanitarnych zwierząt wykazujących objawy chorobowe. Inspektorat nie dysponował danymi o liczbie i gatunkach zwierząt odstrzelonych oraz nie posiadał dokumentów świadczących o podjęciu działań związanych z wyegzekwowaniem nakazów w stosunku do kół łowieckich.

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Łomży w listopadzie 2000 r. wydał decyzję nakazując dokonanie przez Gminę Łomża odłowu bezdomnych psów z terenu miejscowości Zawady, po stwierdzeniu zagryzienia przez pięć psów lisa, u którego, w wyniku przeprowadzonych badań, wykryto wściekliznę. W dniu 7 marca 2001 r. wydał decyzję nakazując dokonanie przez Gminę Łomża odłowu bezdomnych psów z terenu miejscowości Kupiski Stare. W wyniku przeprowadzonych przez służby weterynaryjne kontroli wykonania decyzji stwierdzono, że gmina nie dokonała odłowu bezdomnych zwierząt.

2.13. Przekazywanie oraz sporządzanie sprawozdań RGŻ – 7 o zaraźliwych chorobach zwierzęcych

Wszystkie inspektoraty sporządzają sprawozdania na nie aktualnych drukach RGŻ – 7, zamiast obowiązujących od dnia 30 stycznia 2001 r. RRW-7.

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Łomży w okresie objętym kontrolą 4 spośród 27 sprawozdań przekazał do Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii z opóźnieniem od 1 do 4 dni.

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Sanoku w sposób nierzetelny prowadził sprawozdawczość. W sprawozdaniu RGŻ – 7 za 2000 r. wykazał zaszczepienie przeciwko wściekliznie 5.714 psów, tymczasem faktycznie zaszczepiona liczba psów była wyższa o 369 i wynosiła 6083.

2.14. Wysyłanie do zakładu higieny weterynaryjnej próbek zwierzęcych z podejrzeniem wścieklizny

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Ostródzie spośród 32 wysłanych do Zakładu Higieny Weterynaryjnej próbek w celu potwierdzenia wścieklizny, 12 przesłał po upływie 2 - dni od zgłoszenia jej wystąpienia.

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Otwocku spośród 17 próbek, które uzyskały wynik pozytywny, do badań 6 z nich wysłał po upływie od 2 do 4 dni.

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Kolnie spośród 20 próbek wysłanych do Zakładu Higieny Weterynaryjnej, 2 wysłał po upływie 3 i 4 dni – jak wyjaśniono zwłoka w dostarczeniu próbek wynikała z zamiaru ich przekazania w dniu wcześniej zaplanowanego wyjazdu do Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w innych sprawach służbowych. Tymczasem, stosownie do postanowień art. 19 ust. 4 ustawy, powiatowi lekarze weterynarii, po otrzymaniu zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia choroby zakaźnej, podejmują niezwłocznie czynności w celu wykrycia lub wykluczenia choroby.

2.15. Finansowanie zadań związanych z przeciwdziałaniem i zwalczaniem wścieklizny.

Wydatki poniesione przez wojewódzkie inspektoraty weterynarii

Wojewódzkie inspektoraty weterynarii ponosiły wydatki na przeciwdziałanie i zwalczanie wścieklizny w ramach dotacji budżetowych przeznaczonych na zwalczanie chorób zakaźnych oraz monitoring produktów spożywczych pochodzenia zwierzęcego. W okresie objętym kontrolą inspektoraty wydatkowały:

Województwo	1999 r.	2000 r.	I kw. 2001 *
mazowieckie – dotacja budżetowa	3.355.779	4.831.762	2.288.000
w tym:			
- na szczepienie lisów wolno żyjących	849.006	832.762	-
- na zwalczanie wścieklizny	65.555	96.203	6.474
podlaskie – dotacja budżetowa	2.064.000	2.685.000	1.551.000
w tym:			
- na szczepienie lisów wolno żyjących	-	-	-
- na zwalczanie wścieklizny	81.428	120.149	21.271
warmińsko-mazurskie – dotacja budżetowa	1.429.300	2.275.800	790.000
w tym:			
- na szczepienie lisów wolno żyjących	246.000	242.200	-
- na zwalczanie wścieklizny	243.900	264.500	99.600
podkarpackie – dotacja budżetowa	1.437.799	1.647.568	749.000
w tym:			
- na szczepienie lisów wolno żyjących	462.360	577.652	-
- na zwalczanie wścieklizny	12.421	52.725	4.860

* w dotacji przyznanej Inspektoratom w 2001 r. nie wyszczególniono środków finansowych na planowane szczepienia ochronne lisów przeciwko wściekliznie.

Środki finansowe przeznaczone na planowane szczepienia ochronne lisów były wykorzystane prawidłowo.

W pierwotnych planach dotacji budżetowej na zwalczanie chorób zakaźnych nie wyodrębniano środków na zwalczanie wścieklizny. Dopiero w trakcie roku budżetowego (maj, czerwiec) podejmowano decyzję o uruchomieniu środków z rezerwy celowej na szczepienia ochronne lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie, w związku z czym wojewódzkie inspektoraty weterynarii przeprowadzając w kwietniu akcję wiosenną szczepienia lisów nie miały rozeznania co do terminu i wysokości kwoty jaką faktycznie będą dysponowały.

C. OPIS POSTĘPOWANIA KONTROLNEGO I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI

W związku z przeprowadzoną kontrolą - w trybie art. 29 pkt 2 lit „f” ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli – zasięgano informacji:

- u Głównego Lekarza Weterynarii – w sprawie uzyskania informacji nt. postępowania (instrukcje, wytyczne, zasady) przez terenowe organy inspekcji weterynaryjnej, w przypadku wystąpienia wścieklizny oraz liczby zgłoszonych

przypadków wścieklizny w okresie objętym kontrolą na terenie kraju, z podziałem na województwa;

- w urzędach gmin, miast, miast i gmin (łącznie 80) podległych działalności powiatowych lekarzy weterynarii - w których przeprowadzono kontrole – w sprawie rozwiązywania problemu bezdomnych zwierząt.

Protokoły z 24 przeprowadzonych kontroli zostały podpisane przez kierowników jednostek kontrolowanych bez zastrzeżeń.

Wyniki kontroli przedstawiono w 24 wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do: wojewódzkich lekarzy weterynarii (4), powiatowych lekarzy weterynarii (10) oraz do burmistrzów i wójtów (10). W wystąpieniach sformułowano ogółem 56 wniosków pokontrolnych. Do wystąpień pokontrolnych nie zostały wniesione zastrzeżenia.

NIK uznała za konieczne skierowanie wystąpienia do wojewody mazowieckiego w związku ze stwierdzoną praktyką długotrwałego opiniowania przez służby prawne wojewody projektów rozporządzeń w sprawie zwalczania wścieklizny zwierząt.

O działaniach podjętych po zakończeniu kontroli oraz w celu realizacji wniosków kierownicy kontrolowanych jednostek (do dnia 1 sierpnia 2001 r. odpowiedzi udzieliło 9 kierowników kontrolowanych jednostek) poinformowali o realizacji bądź podjętych działaniach na rzecz realizacji wszystkich wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych.

Podjęte działania obejmowały :

- przygotowanie projektów uchwał rad gmin w sprawie wyłapywania bezdomnych zwierząt i rozstrzygnięcia co do dalszego sposobu postępowania z nimi,
- przygotowania i uzgadniania projektów umów ze schroniskami dla zwierząt, po podpisaniu których zapewniona będzie dalsza opieka (po wyłapaniu) nad bezdomnymi zwierzętami,
- określenie w umowach ze schroniskami zasad, form i terminów wyłapywania bezdomnych zwierząt,

- zobowiązanie terenowych lekarzy weterynarii do wystąpień do gminnych jednostek samorządu terytorialnego w celu sporządzenia wykazów posiadaczy psów,
- zobowiązanie na piśmie terenowych lekarzy weterynarii do prowadzenia kontroli realizacji obowiązkowych szczepień psów i powiadamiania na piśmie powiatowego lekarza weterynarii o stwierdzonych nieprawidłowościach,
- przeprowadzanie, w ramach bieżących kontroli posesji, sprawdzenia świadectw szczepienia psów przeciwko wściekliznie,
- wysłanie wezwań do osób, które nie poddały posiadanych psów obowiązkowemu szczepieniu przeciwko wściekliznie, o doprowadzenie zwierząt w celu ich zaszczepienia.

Dyrektor Delegatury NIK
w Warszawie

Józef Kalisz

AKCEPTUJĘ
WICEPREZES NAJWYŻSZEJ IZBY
KONTROLI

Piotr Kownacki

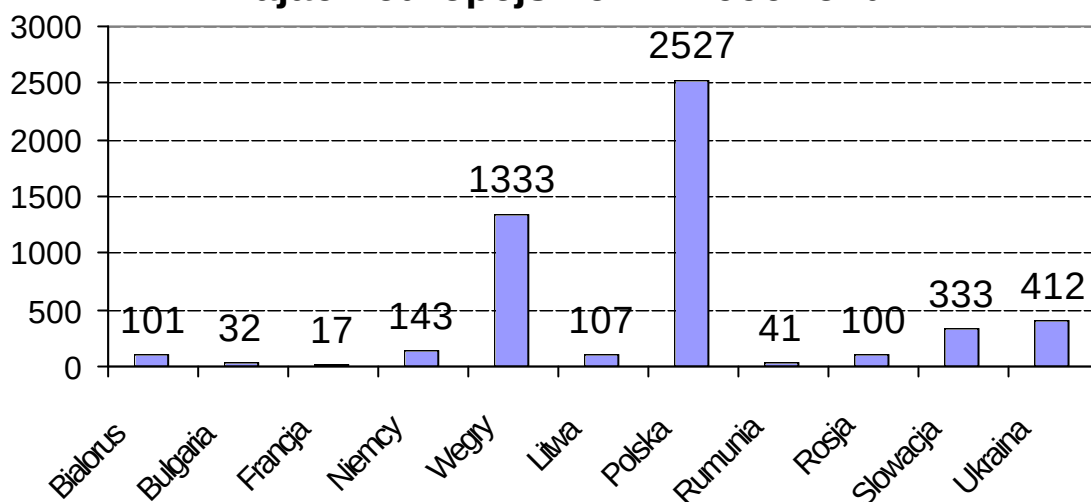
ZATWIERDZAM

PREZES NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

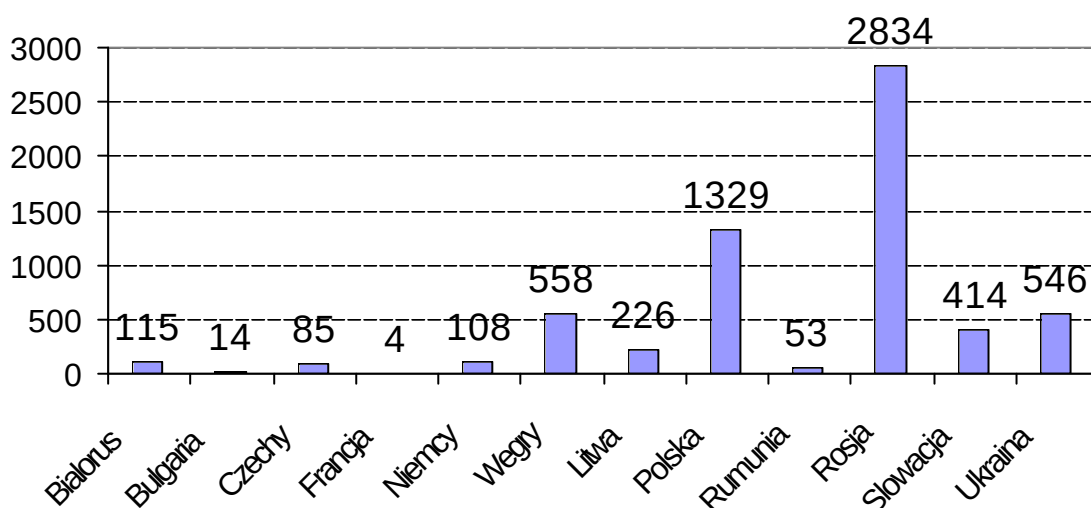
Mirosław Sekuła

Warszawa, dnia **12** listopada 20001 r.

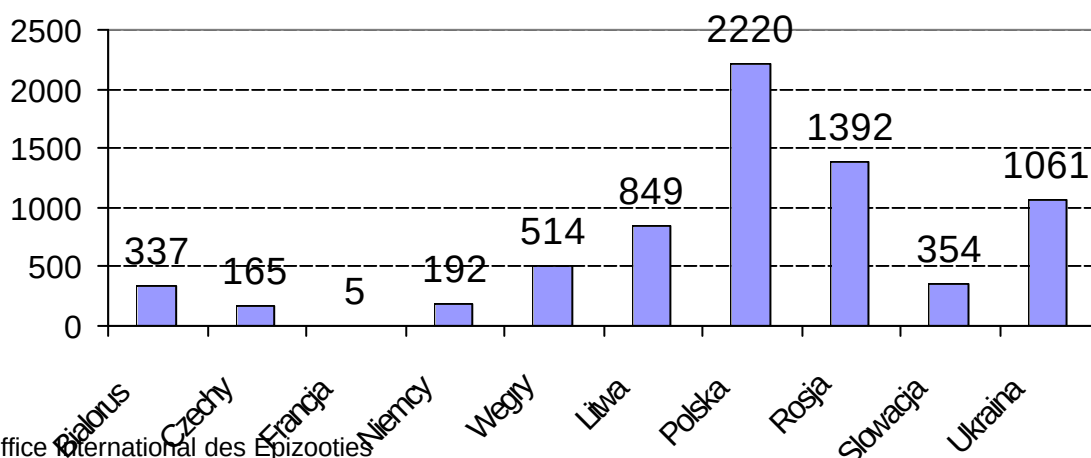
Występowanie wścieklizny w wybranych krajach europejskich w 1996 roku

Występowanie wścieklizny w wybranych krajach europejskich w 1998 roku

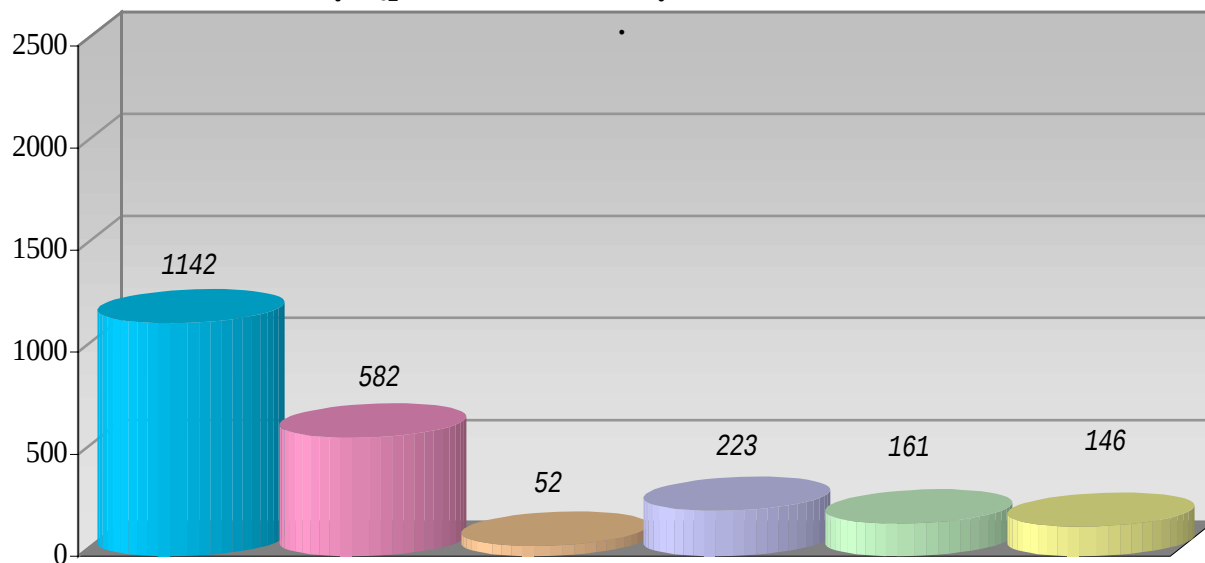

Występowanie wścieklizny w wybranych krajach europejskich w 2000 roku

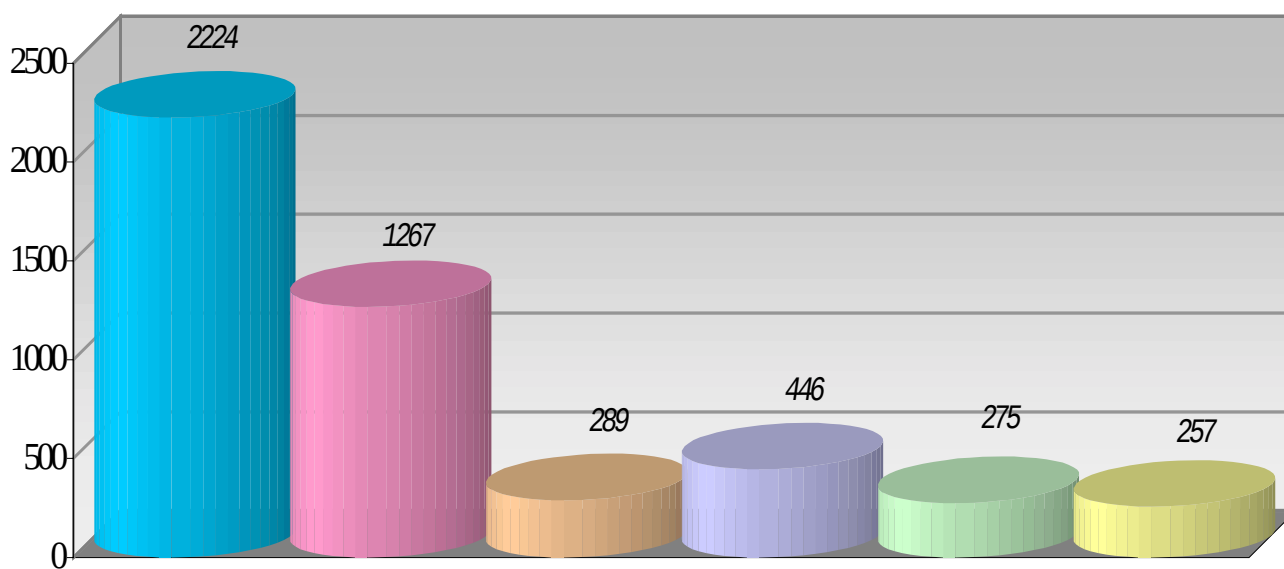

załącznik nr 2

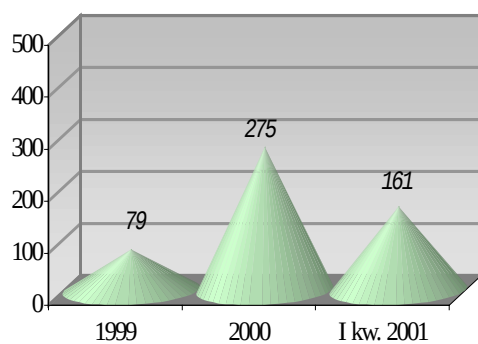
Występowanie wścieklizny w I kwartale 2001 r

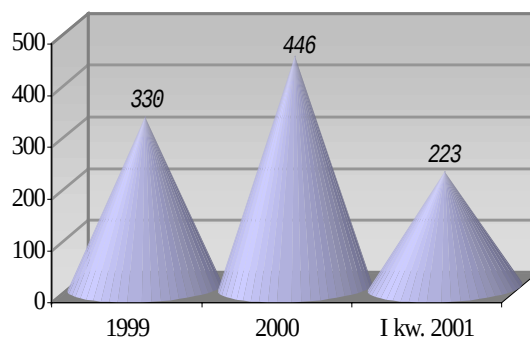
Występowanie wścieklizny w 2000 r.

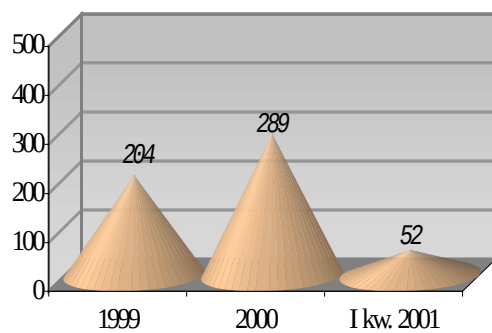
Występowanie wścieklizny w
Województwie Podkarpackim

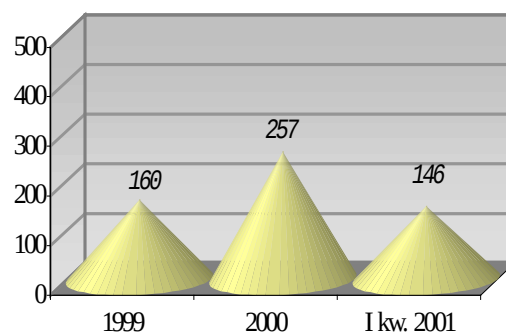
Występowanie wścieklizny w
Województwie Warmińsko-Mazurskim

Występowanie wścieklizny w
Województwie Podlaskim

Występowanie wścieklizny w
Województwie Mazowieckim

**Zarejestrowane gatunki zwierząt, u których stwierdzono wściekliznę w latach
1999 – I kw. 2001.**

- w 1999 r.

Lp.	Województwo	Lisy	Jenoty	Bydło	Koty	Psy	Borsuki	Kuny	Sarny	Szczury	Tchórze	Nietoperz	Lisy hod.	Wilki	Konie	Łącznie
1	Dolnośląskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Kujawsko – Pomorskie	102	19	39	13	8	4	4	-	-	-	-	-	-	1	190
3	Lubelskie	47	2	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	53
4	Lubuskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Łódzkie	20	1	-	1	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	27
6	Małopolskie	15	1	1	2	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	24
7	Mazowieckie	135	12	8	2	4	4	-	-	-	1	1	2	-	-	169
8	Opolskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Podkarpackie	62	2	-	7	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	77
10	Podlaskie	122	24	37	5	2	-	6	-	-	2	-	-	1	-	199
11	Pomorskie	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5
12	Śląskie	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
13	Świętokrzyskie	43	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	45
14	Warmińsko – Mazurskie	148	84	62	11	5	4	9	2	-	2	1	-	-	-	328
15	Wielkopolskie	23	2	-	2	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	30
16	Zachodnio – Pomorskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Łącznie	721	147	148	46	29	12	28	3	1	6	3	2	1	1	1148

-w 2000 r.

Lp.	Województwo	Lisy	Jenoty	Borsuki	Kuny	Wilki	Sarny	Fretki	Konie	Bydło	Psy	Koty	Tchórze	Kozy	Jelenie	Łosie	Nietoperze	Tchórzofretki	Lisy hodowane	Owce	Myszy	Łącznie
1	Dolnośląskie	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
2	Kujawsko – Pomorskie	97	20	1	5	-	-	-	-	34	4	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	177
3	Lubelskie	198	6	3	3	1	1	-	-	-	7	13	1	-	-	-	-	-	-	-	-	233
4	Lubuskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Łódzkie	32	-	-	1	-	-	-	-	-	2	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	41
6	Małopolskie	179	-	-	1	-	1	-	-	1	6	9	-	-	1	-	-	-	1	1	1	201
7	Mazowieckie	210	8	3	3	-	-	-	-	8	7	6	1	-	-	-	1	-	-	-	-	247
8	Opolskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Podkarpackie	249	5	2	2	1	2	-	-	2	6	18	1	-	-	-	-	1	-	-	-	289
10	Podlaskie	184	46	-	4	-	-	1	1	41	2	1	1	-	-	1	3	-	-	-	-	285

11	Pomorskie	9	3	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	16
12	Śląskie	12	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
13	Świętokrzyskie	182	1	1	2	-	-	-	-	3	10	10	1	-	-	-	-	-	-	210
14	Warmińsko – Mazurskie	189	106	3	13	-	-	-	3	75	17	35	3	1	1	-	-	-	-	446
15	Wielkopolskie	35	14	-	-	-	1	-	-	1	3	-	-	-	-	3	-	-	-	57
16	Zachodnio – Pomorskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Łącznie	1583	209	13	36	2	6	1	4	167	64	115	9	1	2	1	7	1	1	2224

- w I kwartale 2001 r.

Lp.	Województwo	Lisy	Jenoty	Kuny	Tchórze	Nietoperze	Bydło	Psy	Koty	Kozy	Sarny	Tchórzofretki	Świnie	Łącznie
1	Dolnośląskie	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
2	Kujawsko – Pomorskie	51	9	1	-	-	1	2	2	-	-	-	-	66
3	Lubelskie	131	3	4	-	-	1	3	15	1	-	-	-	158
4	Lubuskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Łódzkie	21	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	25
6	Małopolskie	179	-	4	-	-	-	14	14	-	1	-	-	212
7	Mazowieckie	140	4	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	147
8	Opolskie	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
9	Podkarpackie	147	2	-	2	-	-	4	8	-	-	-	-	161
10	Podlaskie	41	7	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-	52
11	Pomorskie	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	4
12	Śląskie	3	-	1	-	-	-	1	2	-	-	-	-	7
13	Świętokrzyskie	50	1	2	1	-	-	3	1	-	-	-	-	57
14	Warmińsko – Mazurskie	94	38	2	2	-	10	10	11	-	1	1	-	171
15	Wielkopolskie	64	6	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	73
16	Zachodnio – Pomorskie	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Łącznie	931	72	29	7	1	15	42	54	1	2	1	1	1142

Wykaz skontrolowanych jednostek

1. Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Białymstoku;
2. Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Olsztynie;
3. Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Rzeszowie z siedzibą w Krośnie;
4. Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Warszawie z siedzibą w Siedlcach;
5. Miejski Inspektorat Weterynarii w Łomży;
6. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Kolnie;
7. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Giżycku;
8. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Ostródzie;
9. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Otwocku;
10. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Piasecznie;
11. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Sanoku;
12. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Mielcu;
13. Miejski Inspektorat Weterynarii w Rzeszowie;
14. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Ropczycach;
15. Urząd Gminy w Łomży;
16. Urząd Gminy w Kolnie;
17. Urząd Gminy w Ostródzie;
18. Urząd Gminy w Giżycku;
19. Urząd Miasta i Gminy w Sędziszowie;
20. Urząd Gminy w Komańczy;
21. Urząd Gminy w Tuszowie Narodowym;
22. Urząd Miasta i Gminy w Głogowie Małopolskim;
23. Urząd Miasta i Gminy w Konstancinie;
24. Urząd Gminy w Wiązownie;
25. Miejski Inspektorat Weterynarii w Radomiu- kontrola rozpoznawcza